

Lagrådsremiss

Gallring ur belastningsregistret av uppgifter om unga lagöverträdare

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 25 februari 2010

Tobias Billström

Annika Lowén
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås ändrade regler om gallring av uppgifter om unga lagöverträdare i lagen (1998:620) om belastningsregister. Enligt förslaget ska uppgifter i belastningsregistret om skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård, överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, ungdomstjänst och om att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras ur registret fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2010.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	4
3	Ärendet och dess beredning.....	6
4	Nuvarande ordning	6
4.1	Påföljder för unga lagöverträdare.....	6
4.2	Belastningsregistrets syfte.....	7
4.3	Vem har tillgång till uppgifterna i belastningsregistret?.....	7
4.4	Gallring ur belastningsregistret	8
5	Förkortade gallringsfrister för unga lagöverträdare	8
6	Ikraftträdande och övergångsbestämmelse	12
7	Kostnader och andra konsekvenser.....	12
8	Författningskommentar.....	13
Bilaga 1	Sammanfattning av delar av departementspromemorian Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret (Ds 2009:9).....	15
Bilaga 2	Delar av promemorians lagförslag.....	16
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser	18

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,

2. fängelsestraff som ska anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,

3. fängelsestraff som har fallit bort enligt 35 kap. 8 eller 9 § brottsbalken eller förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 eller 21 § bötesverkställighetslagen (1979:189) gallras fem år efter det att straffet föll bort,

4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras tio år efter domen eller beslutet,

4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

5. sluten ungdomsvård gallras tio år efter det att påföljden helt verkställts,

6. ungdomsvård eller överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras tio år efter domen eller beslutet,

6. ungdomsvård eller överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

7. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,

8. ungdomstjänst gallras tio år efter domen eller beslutet,

8. ungdomstjänst gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tid-

¹ Senaste lydelse 2008:47.

punkten för brottet eller brotten,

9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,

10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras tio år efter domen eller beslutet,

10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

11. åklagares beslut att inte åtala en person för brott om han eller hon var under 18 år vid tidpunkten för brottet, gallras tre år efter beslutet,

11. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras

a) tio år efter beslutet, eller

b) tre år efter beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,

12. åklagares beslut att inte åtala för brott i andra fall än som avses i 11, gallras tio år efter beslutet,

13. beslut om besöksförbud gallras tio år efter beslutet, och

14. beslut om tillträdesförbud gallras fem år efter beslutet.

12. beslut om besöksförbud gallras tio år efter beslutet, och

13. beslut om tillträdesförbud gallras fem år efter beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2010.

2. De nya bestämmelserna ska tillämpas även på uppgifter som registrerats före ikraftträdandet.

3 Ärendet och dess beredning

Åklagarmyndigheten har i en skrivelse till regeringen begärt en översyn av bestämmelserna om gallring av uppgifter i belastningsregistret om ungdomstjänst och ungdomsvård för lagöverträdare under 18 år (dnr Ju2008/5067/KRIM).

Inom Justitiedepartementet har utarbetats en departementspromemoria, Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret (Ds 2009:9). I detta lagstiftningsärende behandlas den del av promemorian som avser förslaget om gallring ur belastningsregistret. Övriga förslag bereds vidare inom Regeringskansliet. En sammanfattning av promemorian och dess lagförslag i relevanta delar finns i *bilaga 1* respektive *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2009/2762/KRIM).

4 Nuvarande ordning

4.1 Påföljder för unga lagöverträdare

För lagöverträdare under 21 år kan samma påföljder som för vuxna tillämpas, t.ex. böter, fängelse, villkorlig dom och skyddstillsyn. Domstolen kan även besluta om överlämnande till särskild vård, vilket kan komma i fråga för bl.a. missbrukare och psykiskt störda lagöverträdare. Därutöver finns det särskilda påföljder för unga lagöverträdare.

Sluten ungdomsvård innebär frihetsberövande i lägst 14 dagar och högst fyra år på Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem. Sluten ungdomsvård används som alternativ till fängelse för brott som begåtts före 18 års ålder förutsatt att det finns synnerliga skäl för fängelse. För brott som begåtts efter fyllda 18 år men före 21 års ålder får dömas till fängelse, om det med hänsyn till gärningens straffvärde eller annars finns särskilda skäl för det. *Ungdomsvård* innebär vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Ungdomsvård kan kombineras med dagsböter eller ungdomstjänst. Ungdomsvård kan väljas både när brottsligheten ligger på fängelsenivå och när alternativet är ett bötesstraff. Insatser enligt socialtjänstlagen förutsätter samtycke av den unge. *Ungdomstjänst* innebär en skyldighet att utföra oavlönat arbete och delta i annan särskilt anordnad verksamhet, t.ex. program eller utbildning, i lägst 20 och högst 150 timmar. Ungdomstjänst kan väljas för både bötesbrottslighet och allvarligare brottslighet. I valet mellan ungdomstjänst och böter har ungdomstjänst företräde, om den påföljden inte är alltför ingripande. Ungdomstjänst kräver samtycke av den unge samt att påföljden är lämplig med hänsyn till hans eller hennes person och övriga omständigheter. För den som är över 18 år krävs särskilda skäl för att ungdomstjänst ska dömas ut.

Enligt den officiella kriminalstatistiken lagfördes under 2008 totalt 15 175 personer i åldern 15–17 år. Antalet domar var 5 963. För 2 548

unga valdes ungdomstjänst som påföljd. 1 773 unga fick böter och 1 441 fick ungdomsvård. 77 unga dömdes till sluten ungdomsvård, 51 till skyddstillsyn och 38 till villkorlig dom. Ingen dömdes till fängelse. 2 överlämnades till rättspsykiatrisk vård. Antalet strafförelägganden och åtalsunderlåtelse var 3 443 respektive 5 769.

4.2 Belastningsregistrets syfte

I belastningsregistret registreras uppgifter om den som genom dom, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har ålagts påföljd för brott. Även uppgifter om åtalsunderlåtelse eller att någon har förklarats fri från påföljd enligt 30 kap. 6 § brottsbalken antecknas.

Belastningsregistret har som övergripande syfte att olika myndigheter, framför allt rättsväsendets myndigheter, på ett enkelt sätt ska få tillgång till information om sådana belastningsuppgifter som behövs i verksamheten. Polisen och tullen behöver tillgång till sådana uppgifter i sin verksamhet för att förebygga, upptäcka och utreda brott. För åklagarna krävs tillgång till uppgifterna för beslut om förundersökning, åtal och utfärdande av strafföreläggande. Vid domstolarnas straffmätning och påföljdsval är uppgifterna i registret av betydelse. Polismyndigheter och andra myndigheter behöver uppgifter ur belastningsregistret för att göra lämplighetsprövningar och tillståndsprövningar som följer av andra lagar och förordningar.

4.3 Vem har tillgång till uppgifterna i belastningsregistret?

Uppgifterna i belastningsregistret är känsliga ur integritetssynpunkt. Även om de uppgifter som finns i registret till stora delar var för sig går att inhämta från andra håll medför sammanställningen av uppgifterna särskild känslighet från ett integritetsperspektiv. För uppgifterna i belastningsregistret råder därför absolut sekretess, se 35 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Uppgifter från registret får bara lämnas ut när detta är särskilt föreskrivet. I 6–14 §§ lagen (1998:620) om belastningsregister regleras vilka som har rätt att få ut uppgifter ur registret. Det finns mer detaljerade bestämmelser kring utlämnande i förordningen (1999:1134) om belastningsregister. Av dessa regler framgår att uppgifter ur registret får lämnas ut till rättsväsendets myndigheter, andra myndigheter och organ för de ändamål som anges i förordningen samt till enskilda. Den enskilde kan behöva uppgifterna för att ta till vara sin rätt i ett annat land eller för att få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta i ett annat land. Den enskilde är också i vissa anställningsförfaranden skyldig att lämna ett utdrag ur belastningsregistret. Detta gäller t.ex. för personal inom förskoleverksamhet, skola, barnomsorg och hem för vård eller boende som tar emot barn.

Vissa andra möjligheter finns också att ta del av uppgifter i belastningsregistret. En sådan rätt finns för larminstallationsföretag och företag inom vårdsektorn i fråga om personer som företaget eller vårdgivaren avser att anställa.

4.4 Gallring ur belastningsregistret

I 16–18 §§ lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att registrerade uppgifter under vissa förhållanden ska gallras ur registret. Gallring innebär att uppgifterna ska förstöras. I 16 § finns regler om särskilda fall när en uppgift ska gallras. 17 § innehåller bestämmelser om att uppgifter ska gallras när en viss tid förflutit från t.ex. dom, beslut eller verkställd påföljd. I 18 § regleras undantag från bestämmelserna om gallring. Där föreskrivs att en uppgift ska stå kvar i registret om det före utgången av den frist som gäller enligt 17 § har tagits in en ny uppgift som rör samma person, såvida den nya anteckningen inte avser penningböter. Enligt bestämmelsen ska ingen av uppgifterna gallras så länge någon av dem ska finnas kvar i registret. I paragrafen finns också en regel om en yttersta tidsfrist. Även om nya uppgifter har tillförts, ska tidigare uppgifter i allmänhet gallras när det har gått 20 år från dagen för den dom eller det beslut som föranledde att en uppgift fördes in i registret.

Gallringsfristerna för unga lagöverträdare är tio, fem eller tre år beroende på vilken uppgift som avses. Uppgifter om fängelse gallras tio år efter frigivningen. Samma gallringsfrist gäller för skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård, överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och ungdomstjänst, men i dessa fall räknas tiden från domen eller beslutet. För uppgifter om slutna ungdomsvård är gallringstiden tio år efter att påföljden helt verkställts. När det gäller uppgifter om överlämnande till rättspsykiatrisk vård är gallringstiden tio år efter utskrivningen. Uppgifter om böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot. Uppgifter om att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras tio år efter domen eller beslutet. Beslut om åtalsunderlåtelse för personer som var under 18 år vid tidpunkten för brottet gallras efter tre år.

5 Förkortade gallringsfrister för unga lagöverträdare

Regeringens förslag: Vissa uppgifter i belastningsregistret ska gallras ur registret fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten. Detta gäller uppgifter om skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård, överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, ungdomstjänst och om att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: I stort sett samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. *Hovrätten för Västra Sverige* och *Kammarrätten i Jönköping* har uppgett att det är oklart hur de föreslagna gallringsreglerna ska tillämpas när den unge har ådömts en gemensam

påföljd för flera brott som begåtts såväl före som efter 18-årsdagen. *Kriminalvården* har instämt i förslaget, åtminstone när det gäller brott där valet kan stå mellan böter eller korta fängelsestraff och annan påföljd. Enligt *Brottsoffermyndigheten* bör det övervägas om inte viss typ av särskilt integritetskränkande brottslighet, i första hand sexualbrott, ska undantas från tidig gallring. *Sveriges Kommuner och Landsting* har uppgett att det bör övervägas att gallra även uppgifter om fängelse, sluten ungdomsvård och rättspsykiatrisk vård. *Linköpings kommun* har väckt frågan om att sänka gallringsfristen för hela den åldersgrupp som kan dömas till särskilt anpassade påföljder i form av ungdomsvård och ungdomstjänst.

Skälen för regeringens förslag

Gallringsfristerna för unga lagöverträdare bör förkortas

Unga lagöverträdare har sedan länge särbehandlats i straffrättsligt hänseende. Speciella påföljder och lindrigare straff tillämpas för denna kategori, som ofta har särskilda behov av hjälp och stöd för att inte återfalla i brott, se avsnitt 4.1.

Den 1 april 2008 ändrades reglerna om gallring ur belastningsregistret för uppgifter om åtalsunderlåtelse för personer som var under 18 år vid tidpunkten för brottet (SFS 2008:47). Syftet med ändringen var att undanröja de negativa konsekvenser som en registrering i belastningsregistret medför för unga lagöverträdare som vid något tillfälle gjort sig skyldig till brott (prop. 2007/08:31, bet. 2007/08:JuU4, rskr. 2007/08:128).

Åklagarmyndigheten har i en skrivelse till regeringen uppmärksammat problematiken kring gallringsreglerna för ungdomstjänst och ungdomsvård. Enligt Åklagarmyndigheten är det många unga lagöverträdare som inte lämnar sitt samtycke till ungdomstjänst, eftersom en anteckning om sådan påföljd gallras ur belastningsregistret först efter tio år. I de allra flesta fall finns det då inte utrymme för annan påföljd än böter, som gallras efter fem år. Effekten blir att domstolen tvingas välja en mindre lämplig påföljd till följd av hur gallringsreglerna är utformade. Åklagarmyndigheten har uppgett att detta uppfattas som ett väsentligt problem av både åklagare och domare samt att det finns risk för en liknande problematik beträffande ungdomsvård.

Enligt nuvarande reglering görs det i fråga om gallring skillnad mellan unga och vuxna endast beträffande åtalsunderlåtelse. För övriga uppgifter i belastningsregistret gäller således samma frister oavsett lagöverträdarens ålder. För en ung person som gjort sig skyldig till brott kommer en registrering i belastningsregistret att få långtgående konsekvenser. T.ex. kan möjligheterna till utlandsstudier, att beviljas körkort och få vissa anställningar påverkas under lång tid på grund av anteckningen i belastningsregistret. Sådana konsekvenser är särskilt kännbara för unga som befinner sig vid en tidpunkt i livet då de ska skapa grunden för sina framtida liv.

Enligt regeringens mening är det viktigt att ytterligare begränsa de negativa effekter som en registrering i belastningsregistret kan medföra för en ung person. Det är också angeläget att komma till rätta med den pro-

blematik som Åklagarmyndigheten har pekat på och som även uppmärksamats av domstolarna. Promemorians förslag har mottagits väl av remissinstanserna. Mot denna bakgrund anser regeringen att reglerna om gallring ur belastningsregistret bör ändras och fristerna såvitt avser unga lagöverträdare förkortas. Vid utformningen av denna reglering måste hänsyn tas till samhällets intresse av tillgång till de uppgifter som belastningsregistret innehåller.

I promemorian föreslås att reglerna om gallring ändras för unga lagöverträdare under 18 år. *Linköpings kommun* har uppgett att det bör övervägas att låta regleringen omfatta personer upp till 21 år. Enligt regeringens mening gör sig skälen för en särreglering särskilt gällande för de yngsta lagöverträdarna, dvs. de mellan 15 och 17 år. Det var också för denna grupp man år 2008 införde en kortare gallringsfrist vid åtalsunderlåtelse. De förkortade gallringsfristerna bör därför gälla för den ålderskategori som föreslås i promemorian. Regeringen återkommer nedan till regleringens tillämpning vid lagföring för flera brott.

Vilka uppgifter ska omfattas av särregleringen?

I belastningsregistret antecknas uppgifter om bl.a. påföljder för brott och att en person har förklarats fri från påföljd. Frågan är vilka av uppgifterna i belastningsregistret som ska omfattas av de särskilda gallringsfristerna för unga lagöverträdare.

Att förkorta gallringsfristerna endast för ungdomstjänst och ungdomsvård skulle sannolikt undanröja det problem som Åklagarmyndigheten har påtalat. Frågan är dock om inte en sådan lösning kan skapa liknande problem beträffande andra påföljder, t.ex. skyddstillsyn och villkorlig dom som ska förenas med särskilda villkor som kräver samtycke av den enskilde. Mot denna bakgrund och med hänsyn till de långtgående konsekvenser som en registrering kan ha för den unge, anser regeringen att såväl ungdomstjänst och ungdomsvård som skyddstillsyn och villkorlig dom ska omfattas av särregleringen i fråga om gallringsfrister. Detsamma gäller uppgifter om överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och om att någon har förklarats fri från påföljd för ett brott begånget under påverkan av en allvarlig psykisk störning (30 kap. 6 § brottsbalken).

När det däremot gäller uppgifter om unga lagöverträdare som dömts till fängelse, sluten ungdomsvård eller överlämnande till rättspsykiatrisk vård anser regeringen att övervägande skäl talar för att gallringsfristen inte bör förkortas. Enligt *Sveriges Kommuner och Landsting* torde en ung lagöverträdare som dömts till någon av dessa påföljder ha bättre förutsättningar att integreras i samhället med en kortare gallringsfrist. Regeringen har i och för sig förståelse för synpunkten, men vill understryka att fängelse och sluten ungdomsvård används för allvarliga brott och i situationer då ett frihetsberövande är motiverat. Motsvarande får anses gälla överlämnande till rättspsykiatrisk vård. Det är då rimligt att uppgifter om dessa påföljder finns kvar i belastningsregistret under en längre tid. Utifrån samhällets behov av information om tidigare belastning är det alltså befogat att inte ändra reglerna om gallring avseende uppgifter om fängelse, sluten ungdomsvård och överlämnande till rättspsykiatrisk vård.

Uppgifter om dessa påföljder bör enligt regeringens mening alltså vara kvar i belastningsregistret i tio år.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen således att skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård, överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, ungdomstjänst och att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd ska omfattas av de kortare gallringsfristerna.

Kriminalvården och Brottsoffermyndigheten har tagit upp frågan om gallring även utifrån viss typ av brottslighet. Regeringen konstaterar att belastningsregistret innehåller uppgifter om såväl de brott som den registrerade har begått som påföljden, se 2 § 3 förordningen (1999:1134) om belastningsregister. Utgångspunkten för gallring enligt 17 § lagen (1998:620) om belastningsregister är emellertid uppgiften om påföljden och inte de enskilda brotten. Enligt regeringens mening innebär de avvägningar som gjorts ovan i fråga om vilka påföljder som bör omfattas av de förkortade gallringsfristerna att samhällets intressen av tillgång till relevanta uppgifter har blivit tillgodosedda. Det bör därför inte göras något undantag från särregleringen för viss typ av brottslighet.

Gallringsfristen bör vara fem år

Frågan är hur lång tid som uppgifter om skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård, överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, ungdomstjänst och om att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd bör finnas kvar i belastningsregistret från tiden för domen eller beslutet. Enligt regeringens mening bör gallringsfristen vara väsentligt kortare än för vuxna vid motsvarande påföljd, men längre än vad som gäller vid åtalsunderlåtelse. I promemorian föreslås en frist på fem år, vilket ingen av remissinstanserna har invänt emot. Regeringen anser att detta är en lämplig tid och lämnar därför förslag om en sådan gallringsfrist. Genom undantaget från gallring i 18 § lagen (1998:620) om belastningsregister kommer effekten av den kortare gallringsfristen att inträda endast om den dömde inte återfaller i brott eller återfaller i brott först efter mer än fem år.

Hovrätten för Västra Sverige och Kammarrätten i Jönköping har ansett att promemorians förslag innebär en oklarhet i fråga om när gallring ska ske om lagföringen avser brott begångna såväl före som efter att personen fyllt 18 år. Hovrätten har föreslagit att den femåriga gallringstiden tillämpas endast om samtliga brott som domen omfattar har begåtts före 18-årsdagen, vilket skulle åstadkommas genom tillägget "... som var under 18 år vid tidpunkten för brottet *eller brotten*". Regeringen delar uppfattningen att det bör klargöras vad som gäller vid samtidig lagföring för flera brott och anser att den unge ska komma i åtnjutande av den kortare gallringsfristen endast om samtliga brott som omfattas har begåtts före 18-årsdagen. Enligt regeringens mening uppnås detta med en lagtext utformad på det sätt som hovrätten har föreslagit. Det föreslås därför att bestämmelserna får den lydelsen.

6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 september 2010. De nya bestämmelserna ska tillämpas även på uppgifter som registrerats före ikraftträdandet.

Promemorians förslag: I promemorian har föreslagits att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2010. I övrigt överensstämmer promemorians förslag med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Den ändrade regleringen kräver dock en viss anpassning av Polisens tekniska system. Regeringen föreslår att ikraftträdandet sker den 1 september 2010.

Med hänsyn till de negativa konsekvenser som en registrering kan ha för vissa unga är det rimligt att de nya bestämmelserna ska tillämpas även på uppgifter som är registrerade vid ikraftträdandet. Ur strikt juridisk synpunkt kan det i och för sig ifrågasättas om en särskild övergångsbestämmelse behövs. Efter ikraftträdandet ska uppgifterna i 17 § 4, 6, 8 och 10 lagen (1998:620) om belastningsregister gallras fem år efter domen eller beslutet. För att det inte ska råda någon tvekan om vad som gäller för de enskilda som berörs av bestämmelserna anser regeringen emellertid att en övergångsbestämmelse ska finnas.

7 Kostnader och andra konsekvenser

De föreslagna ändringarna innebär att det för sex typer av uppgifter i belastningsregistret införs en särskild gallringsfrist för en viss kategori lagöverträdare. *Rikspolisstyrelsen* har uppgett att konsekvensen blir att programmet som sköter gallringen ur belastningsregistret måste byggas om och att det måste göras en justering av gallringstider för redan registrerade belastningar. När det gäller justeringen av gallringstider för historisk information har *Rikspolisstyrelsen* uppgett att beräkningen av ålder på en gärningsman kan fallera till följd av hur brottsdatum har registrerats. Uppgift om brottstid är möjlig att ange med ofullständigt datum, t.ex. enbart angivande av år. I dessa fall kan det bli nödvändigt att använda ett beräknat brottsdatum alternativt domsdatum för beräkning av åldern. Det finns därför risk att uppgifter kan bli kvar i registret trots att de borde ha gallrats. *Rikspolisstyrelsen* har slutligen framhållit att det till undvikande av kostsam och onödig ombyggnad av belastningsregistret är av yttersta vikt att den fortsatta beredningen av ärendet omfattar en vidare analys av konsekvenserna av anpassningen till rambeslutet om utbyte av uppgifter ur kriminalregister från den 26 februari 2009 och rådsbeslutet om inrättandet av ett europeiskt informationssystem för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (ECRIS) från den 6 april 2009 samt övriga ändringar som kan komma att behöva göras i belastningsregistret.

Regeringen bedömer att uppkommande kostnadsökningar för Polisen till följd av förslaget inte är större än att de ska finansieras inom ramen för befintliga anslag. Ovan nämnda rambeslut och rådsbeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister mellan Europeiska unionens medlemsstater ska vara genomförda senast våren 2012. En analys av hur dessa beslut ska genomföras för svensk del är inte möjlig att göra inom ramen för detta lagstiftningsarbete utan kommer att behöva göras i särskild ordning. Med anledning av vad Rikspolisstyrelsen i övrigt har anfört vill regeringen understryka vikten av att en gallring sker på ett sätt som inte är till nackdel för den unge. Om t.ex. tidpunkten för ett brott är angiven enbart med år, bör uppgiften i belastningsregistret gallras efter fem år om den unge någon gång under det året varit under 18 år.

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

17 §

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,
2. fängelsestraff som ska anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,
3. fängelsestraff som har fallit bort enligt 35 kap. 8 eller 9 § brottsbalken eller förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 eller 21 § bötesverkställighetslagen (1979:189) gallras fem år efter det att straffet föll bort,
4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, *eller*
 - b) fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
5. sluten ungdomsvård gallras tio år efter det att påföljden helt verkställts,
6. ungdomsvård eller överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, *eller*
 - b) fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
7. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,
8. ungdomstjänst gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, *eller*
 - b) fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,
10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, *eller*
 - b) fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
11. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras
 - a) tio år efter beslutet, *eller*
 - b) tre år efter beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid

tidpunkten för brottet,

12. beslut om besöksförbud gallras tio år efter beslutet, och

13. beslut om tillträdesförbud gallras fem år efter beslutet.

Paragrafen innehåller regler om att uppgifter i belastningsregistret ska gallras då en viss tid har förflutit. Övervägandena finns i kapitel 5.

Ändringarna innebär att uppgifter om skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård, överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, ungdomstjänst och om att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd (punkterna 4, 6, 8 och 10) ska gallras ur registret fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten. Avgörande för om den kortare gallringsfristen ska tillämpas är således den unges ålder vid gärningstillfället. Om uppgiften omfattar flera brott måste samtliga brott vara begångna före 18 års ålder för att uppgiften ska gallras efter fem år.

Vidare har en redaktionell ändring gjorts som innebär att punkterna 11 och 12 har slagits samman. Syftet är att åstadkomma en mer enhetlig reglering. Någon ändring i sak är inte avsedd. Till följd av ändringen har numreringen i paragrafen förändrats och de tidigare punkterna 13 och 14 erhållit nummer 12 och 13.

Av en särskild övergångsbestämmelse framgår att de nya bestämmelserna ska tillämpas även på uppgifter som registrerats före ikraftträdandet.

Sammanfattning av delar av departementspromemorian Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret (Ds 2009:9)

I promemorian föreslås att reglerna om gallring ur belastningsregistret ändras för personer som är under 18 år vid tidpunkten för brottet och som dömts till skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomstjänst, ungdomsvård eller förklarats fri från påföljd enligt 30 kap. 6 § brottsbalken. Förslaget innebär att en gallringsfrist på fem år införs för denna grupp av lagöverträdare. Förslagen syftar till att förbättra förutsättningarna för den unges återanpassning till ett laglydigt liv.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,

2. fängelsestraff som ska anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,

3. fängelsestraff som har fallit bort enligt 35 kap. 8 eller 9 § brottsbalken eller förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 eller 21 § bötesverkställighetslagen (1979:189) gallras fem år efter det att straffet föll bort,

4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras tio år efter domen eller beslutet,

4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras tio år efter domen eller beslutet, *eller fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,*

5. sluten ungdomsvård gallras tio år efter det att påföljden helt verkställts,

6. ungdomsvård eller överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras tio år efter domen eller beslutet,

6. ungdomsvård eller överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras tio år efter domen eller beslutet, *eller fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,*

7. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,

8. ungdomstjänst gallras tio år efter domen eller beslutet,

8. ungdomstjänst gallras tio år efter domen eller beslutet, *eller fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,*

¹ Senaste lydelse 2008:47.

9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot, Bilaga 2

10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras tio år efter domen eller beslutet,

10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras tio år efter domen eller beslutet, *eller fem år efter domen eller beslutet om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,*

11. åklagares beslut att inte åtala en person för brott om han eller hon var under 18 år vid tidpunkten för brottet, gallras tre år efter beslutet,

12. åklagares beslut att inte åtala för brott i andra fall än som avses i 11, gallras tio år efter beslutet,

13. beslut om besöksförbud gallras tio år efter beslutet, och

14. beslut om tillträdesförbud gallras fem år efter beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

2. De nya bestämmelserna ska tillämpas även på uppgifter som registrerats före ikraftträdandet.

Förteckning över remissinstanser

Efter remiss har yttrande över promemorian lämnats av Riksdagens ombudsmän, Hovrätten för Västra Sverige, Södertörns tingsrätt, Falu tingsrätt, Ångermanlands tingsrätt, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Skåne län, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Barnombudsmanen, Ungdomsstyrelsen, Skatteverket, Statskontoret, Datainspektionen, Sveriges Kommuner och Landsting, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholm universitet, Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet, Stockholms kommun, Göteborgs kommun, Malmö kommun, Borlänge kommun, Botkyrka kommun, Eskilstuna kommun, Linköpings kommun, Ronneby kommun, Sundsvalls kommun, Uddevalla kommun, Västerviks kommun, Växjö kommun, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Föreningen Sveriges Socialchefer, Sveriges advokatsamfund och Svenska polisförbundet.

Norrköpings kommun, Skövde kommun, Sveriges Akademikers Centralorganisation och Tjänstemännens centralorganisation har avstått från att yttra sig. Uppsala kommun har inte yttrat sig över förslaget i nu relevant del.

Svar har inte inkommit från Arboga kommun, Danderyds kommun, Gotlands kommun, Gällivare kommun, Hallsbergs kommun, Helsingborgs kommun, Härjedalens kommun, Karlskoga kommun, Kumla kommun, Norrtälje kommun, Nykvarn kommun, Torsås kommun, Tyresö kommun, Åtvidaberg kommun, Örebro kommun, Brottsofferjourenas Riksförbund, Barnens Rätt I Samhället, Kriminellas Revansch I Samhället, Rädda Barnens Riksförbund, Stödcentrum för unga brottsoffer, Sveriges Domareförbund och Sveriges Psykologförbund.